

KERKBODE

**KONGREGASHON PROTESTANT UNI BONAIRE
VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE BONAIRE**

**NUMMER 26
JULI 2017**

VERSCHIJNINGSDATUM 2 JULI 2017

GEMEENTEBLAD VAN DE VPG B TE RINCON EN KRALENDIJK

INHOUD

pag

Contactgegevens VPGB	2
Erediensten derde kwartaal 2017	3
Activiteitenagenda derde kwartaal 2017	4
Bijbelleesrooster derde kwartaal 2017	5
De zondag na Pinksteren	8
Een groet uit Nederland	10
Het leven als een (trein)reis	12
Een horend hart...	14
Bezoek aan Bonaire	16
Waar twee of drie	21
Zingen met het koor	22
Heilige Geest	23
Banden tussen de 'ABC'- en de 'SSS'-eilanden?	24
Open kerk	30
Pelgrims	32
Na 500 jaar zijn gereformeerden en katholieken het eens over hun grootste twistpunt	32
Voor de kinderen: kleurplaat	34
Colofon	35

CONTACTGEGEVENS VPGB

KERKGEBOUWEN

Rincon Kaya C.D. Crestian

eredienst zondag 8.30 uur
(9.00 uur gezamenlijke dienst)
eredienst zondag 10.00 uur

Kralendijk Plasa Wilhelmina

PREDIKANT

ds. Ben Hengeveld

Kaminda Essequibo 16

tel 7176413

KERKENRAADSLEDEN

Désirée Coffie (praeses, ouderling)
daisycoffie@hotmail.com

Kaya Dialma 19

tel 7003316

Mary Tjin-Asjoe (scriba, ouderling)
marytjin@gmail.com

Kaya Korona 91

tel +599-9-5273292

Sapphira Coffie (quaestor, ouderling)
sapphiracoffie@hotmail.com

Kaya Den Bosch 4

tel 7017994

Ifna Abreu-Thode (diaken)
ifna1@hotmail.com

Kaya Sirena 5

tel +599-9-5100513

Glenda Pourier-Loo (diaken)
glendaloo@hotmail.com

Kaya J.R. Dominico Herrera 4

tel 7860716

Soila Winklaar (diaken)

Kaminda Tras Di Montana

tel 7002472

Renata Domacassé (ouderling)
rdomacasse@hotmail.com

Kaya Mars 8

tel +599-9-5164252 /
7964252

Danuta de Jong (ouderling)
danutadejong@hotmail.com

Kaya Chi ku Cha 16

tel 7820827

Conny Ferreira (diaken)
conny_ferreira@hotmail.com

Amboina 62

tel 7008254

VERTEGENWOORDIGER VPGB IN EUROPESE DEEL VAN NEDERLAND

Guido Wiersma, gkwiersma@gmail.com

WEBSITE

www.protestantsegemeentebonaire.com

EREDIENSTEN DERDE KWARTAAL 2017

---

zondag 2 juli	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 9 juli	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 16 juli	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 23 juli <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	10.00 Kralendijk	ds. Jaap Luinstra
zondag 30 juli <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	9.00 Rincon <i>Viering Heilig Avondmaal</i>	ds. Ben Hengeveld
zondag 6 augustus	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 13 augustus	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 20 augustus <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	9.00 Rincon <i>Gezinsdienst</i>	ds. Ben Hengeveld <i>mmv Koor Sound of Praise</i>
zondag 27 augustus <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	10.00 Kralendijk	ds. Jaap Luinstra <i>mmv Koor Kyrie Eleison</i>
zondag 3 september	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 10 september	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Ben Hengeveld ds. Ben Hengeveld
zondag 17 september <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	10.00 Kralendijk Belijdenisdienst	ds. Ben Hengeveld
zondag 24 september <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	9.00 Rincon <i>Afscheid dominee Hengeveld</i>	ds. Ben Hengeveld <i>mmv Koor Sound of Praise</i>
zondag 1 oktober <i>Gezamenlijke Eredienst</i>	10.00 Kralendijk <i>Welkom domi Vijver</i>	ds. Enrique Vijver
zondag 8 oktober	08.30 Rincon 10.00 Kralendijk	ds. Enrique Vijver ds. Enrique Vijver

ACTIVITEITENAGENDA DERDE KWARTAAL 2017

REGULIERE ACTIVITEITEN

Elke maandagavond om 19.45 uur is er Kooroefening in de kerk te Kralendijk.

Elke 1e en 3e zaterdag van de maand is er om 16.00 uur Jeugdclub in de kerk te Kralendijk.

KOPIJ VOLGENDE EDITIE KERKBODE

Het volgende nummer van de Kerkbode (nummer 27) verschijnt op zondag 1 oktober 2017. Kopij graag uiterlijk dinsdag 26 september 2017 aanleveren bij Désirée Coffie (daisycoffie@hotmail.com) en Marga Buys (marga.buys@gmail.com).

UITLEG BIJ HET BIJBELLEESROOSTER

In het Bijbelleesrooster 2017 staat het evangelie volgens Matteüs centraal. Daarnaast zijn er lezingen uit bijvoorbeeld de eerste brief van Petrus en de profeten Jesaja en Ezechiël. Maar 2017 is een bijzonder jaar. Het is het jaar waarin teruggekeken wordt op vijfhonderd jaar Reformatie. Als beginpunt van de Reformatie wordt vaak het moment gekozen waarop Maarten Luther zijn 95 stellingen bekendmaakte. Daarom staan er in dit Bijbelleesrooster veel teksten die gebaseerd zijn op het oude lutherse leesrooster. Dit rooster is de eeuwen door van invloed geweest op het kerkelijk jaar. Zo zijn er veel kerkliederen bij geschreven, zoals de cantates van Johann Sebastian Bach. Vanwege de herdenking van de Reformatie worden in dit Bijbelleesrooster ook enkele oude protestantse gedenkdagen genoemd, zoals Sint Jan (de geboortedag van Johannes de Doper) op 24 juni, de gedenkdag van de Augsburgse Confessie (de eerste protestantse geloofsbelijdenis) op 25 juni en natuurlijk Hervormingsdag op 31 oktober.

Het Bijbelleesrooster is samengesteld door ds. Klaas Touwen, Evangelisch-Luthers predikant te Arnhem. Het rooster is gebaseerd op het Oecumenisch Leesrooster van de Raad van Kerken. Daarnaast houdt het Bijbelleesrooster rekening met de zondagen en de bijzondere feestdagen in het kerkelijk jaar.

BIJBELLEESROOSTER JULI

---

za 1	Jesaja 30:1-14	Geen buitenlandse hulp
zo 2	Jesaja 30:15-26	Vluchtverhaal
ma 3	Jesaja 30:27-33	Goddelijk geweld
di 4	Jesaja 31:1-9	Bewaking
wo 5	Matteüs 10:34–11:1	Tweedeling
do 6	Matteüs 11:2-15	Geen twijfel mogelijk
vr 7	Matteüs 11:16-30	Voorbeeldige kinderen
za 8	Psalm 13	Niet vergeten
zo 9	Jeremia 11:18–12:6	Moordplan
ma 10	Jeremia 12:7-17	Haat-liefdeverhouding
di 11	Jeremia 13:1-14	Vergane glorie
wo 12	Jeremia 13:15-27	Onverbeterlijk
do 13	Jeremia 14:1-10	Droogte
vr 14	Jeremia 14:11-22	Bidden lijkt zinloos
za 15	Jeremia 15:1-9	Bemiddeling onmogelijk
zo 16	Jeremia 15:10-21	Jeremiade
ma 17	Matteüs 12:1-8	Sabbatsgebod
di 18	Matteüs 12:9-21	Goed werk
wo 19	Matteüs 12:22-32	Voor of tegen
do 20	Matteüs 12:33-42	Ongevraagd teken
vr 21	Matteüs 12:43-50	Bewijs gevraagd
za 22	Matteüs 13:1-15	Tekst en uitleg
zo 23	Matteüs 13:16-23	Bevoorrecht
ma 24	Matteüs 13:24-33	Om over na te denken
di 25	Matteüs 13:34-46	Koninkrijksrelaties
wo 26	Matteüs 13:47-58	Boven het maaiveld
do 27	Jesaja 32:1-8	Goed regeren
vr 28	Jesaja 32:9-20	Valse gerustheid
za 29	Jesaja 33:1-16	Leegte
zo 30	Jesaja 33:17-24	Bevrijding
ma 31	Psalm 63	Dicht bij God

BIJBELLEESROOSTER AUGUSTUS

---

di 1	Matteüs 14:1-12	Hoofdprijs
wo 2	Matteüs 14:13-21	Maaltijd en meer
do 3	Matteüs 14:22-36	Stilte na de storm
vr 4	Matteüs 15:1-11	Traditie en gebod
za 5	Matteüs 15:12-20	Blind wantrouwen
zo 6	Jeremia 16:1-13	Geboortebeperking
ma 7	Jeremia 16:14-18	Wijziging eedsformule
di 8	Jeremia 16:19–17:8	Vertrouw alleen op de HEER
wo 9	Jeremia 17:9-18	God kent je door en door
do 10	Jeremia 17:19-27	Vier de sabbat!
vr 11	Jeremia 18:1-12	Pottenkijker
za 12	Jeremia 18:13-23	Jeremia bedreigd
zo 13	Jeremia 19:1-15	Jammerdal
ma 14	Jeremia 20:1-6	Paniek
di 15	Jeremia 20:7-18	In het nauw
wo 16	Jeremia 21:1-10	Onheilsprofetie
do 17	Jeremia 21:11–22:9	Sloopwerk
vr 18	Jeremia 22:10-23	Geen terugkeer mogelijk
za 19	Jeremia 22:24–23:8	Goede herder gezocht
zo 20	Jeremia 23:9-24	Ontrouw
ma 21	Jeremia 23:25-40	Dat had je gedroomd!
di 22	Psalm 54	Gebed na verraad
wo 23	Matteüs 15:21-28	Trouwe hond
do 24	Matteüs 15:29-39	Genadebrood
vr 25	Matteüs 16:1-12	Waarschuwing
za 26	Matteüs 16:13-20	Geen openbare belijdenis
zo 27	Matteüs 16:21-28	Op weg naar het kruis
ma 28	1 Korintiërs 15:1-11	Getuigen genoeg
di 29	1 Korintiërs 15:12-28	Geloof niet alleen voor nu
wo 30	1 Korintiërs 15:29-49	Bloeitijd
do 31	1 Korintiërs 15:50-58	De dood overwonnen

BIJBELLEESROOSTER SEPTEMBER

---

vr 1	Psalm 77	Schreeuw uit de diepte
za 2	Matteüs 17:1-13	Feest van herkenning
zo 3	Matteüs 17:14-23	Zwakte en kracht
ma 4	Matteüs 17:24–18:9	Ongeloof en onbegrip
di 5	Galaten 1:1-12	Geen ander evangelie
wo 6	Galaten 1:13-24	Paulus over zijn roeping
do 7	Galaten 2:1-14	Ruimte
vr 8	Galaten 2:15-21	Paulus versus Petrus
za 9	Galaten 3:1-14	Tact?
zo 10	Galaten 3:15-29	Nalatenschap
ma 11	Galaten 4:1-11	Rechten van het kind
di 12	Galaten 4:12-31	Paulus' barensweeën
wo 13	Galaten 5:1-12	Scherpte
do 14	Psalm 133	Saamhorigheid
vr 15	Exodus 30:22-38	Geurig
za 16	Exodus 31:1-18	Creativiteit
zo 17	Exodus 32:1-14	Gaan voor goud ...
ma 18	Exodus 32:15-35	Vernietigend
di 19	Exodus 33:1-11	De HEER trekt zich terug
wo 20	Exodus 33:12-23	God laat zich zien
do 21	Exodus 34:1-18	Kopie
vr 22	Exodus 34:19-35	Verbondsregels
za 23	Galaten 5:13-26	Vruchtbaarheid
zo 24	Galaten 6:1-18	Draagtijd
ma 25	Matteüs 18:10-20	Bereiken en aanspreken
di 26	Matteüs 18:21-35	Vergevingsgezindheid
wo 27	Matteüs 19:1-15	Trouw
do 28	Matteüs 19:16-30	Rijkdom
vr 29	Matteüs 20:1-16	Ter elfder ure
za 30	Matteüs 20:17-28	Omgaan met macht

DE ZONDAG NA PINKSTEREN

Domi Ben Hengeveld

De zondag na Pinksteren wordt de zondag van de triniteit genoemd; een zondag om stil te staan bij wie God is, maar vooral ook om deze God – Vader, Zoon en heilige Geest – groot te maken en te prijzen! Dat God Vader, Zoon en Geest is, wordt verwoord in de geloofsbelijdenissen van de kerk (Ik geloof in God de Vader, in zijn Zoon, in de heilige Geest), en komt ook tot uitdrukking in onderstaande bewoording van de geloofsbelijdenis, u ter overweging aangeboden.

Geloofsbelijdenis (verwoord door Huub Oosterhuis)

Ik geloof in de levende God
Vader van onze heer Jezus Christus
onze God, onze Vader almachtig.

Alle dingen heeft Hij geschapen
in zijn enige geliefde Zoon
beeld en gelijkenis van zijn heerlijkheid.

Jezus licht van het eeuwige licht
Woord van God getrouw en waarachtig
Jezus onze genade en waarheid.

Om deze wereld van dienst te zijn
om ons menselijk lot te delen
is Hij vlees van ons vlees geworden.

Uit de wil van de heilige Geest
en uit de maagd Maria geboren
is Hij een mens geworden als wij.

Om onze zonden werd Hij gebroken
ja gehoorzaam ten dode toe
heeft Hij zich op het kruis gegeven.

Daarom heeft Hij de naam ontvangen:
Eerstgeborene uit de doden
Zoon van God en Heer van allen.

Hij zal komen, God weet wanneer,
om recht te doen aan levenden en doden.
Hij is de mens op wie ik gelijken zal.

Ik geloof in de kracht van de Geest
in de liefde van Vader en Zoon
in het verbond van God met de mensen.

In de kerk het lichaam des Heren
samengeroepen en uitgezonden
om te doen wat Hij heeft gedaan:

om te dienen en te verlichten
om te dragen de zonden van de wereld
om te stichten vrede op aarde.

Ik geloof dat wij zullen verrijzen
met een nieuw en onsterfelijk lichaam,
want Hij is een God van levenden.

Amen. Kom Heer Jezus kom.

EEN GROET UIT NEDERLAND

Aat en Elly Oudshoorn

Na de Paasdienst van 16 April waarbij we zowel afscheid namen van domi Gerard en Ali vd Klis als van ons, was het al snel de 19e, de avond waarop we vertrokken van dushi Boneiru.

Met grote weemoed, maar ook met blijdschap en dankbaarheid kijken we terug op 15 jaar temidden van jullie allemaal. Wat vonden we het fijn dat we mochten helpen om de meubels en het speelmateriaal zoals sjoelbak, tafeltennistafel e.d. uit te zoeken op Curacao voor de zaal achter kerki Rincon.

Wat was het fijn om de jeugd van Rincon te helpen met nederlandse taal en huiswerk in dat opgeknapte gebouw in 2004.

Wat was het leuk om in de zomervakantie spelletjesmiddagen te organiseren voor de kinderen van de huiswerkgroep maar ook voor andere kinderen uit Rincon.

Wat was het gezellig om Norma van haar huisje Tampico op te halen en samen met Tio Cecilio Thode en Soila Winklaar naar de kerk in Playa te rijden. Wat leerden we op die manier het papiamentu beter door Tio die niet ophield te vertellen onderweg. Als ik het niet begreep ging hij even over in het Nederlands!

En dan het dirigeren van ons kerkkoor, elf jaar lang. Eerst met Pieter Mokkenstorm als begeleidend organist, daarna met Ruy Abreu. De Kaminda Broertje Janga af naar beneden samen met Pieter en Janny en ook domi Jan Jonkman (onze achterbuurman) nog een periode.

"Durf je die weg alleen te rijden Elly?" was de vraag als Aat verhinderd was om mee te gaan naar het koor. "Ja hoor, veiliger dan de weg langs de noordoostkust, hier kun je niet hard rijden, zijn er geen spiritus en bijna nooit ezels op het pad zelf."

En in de vakantie op een zondagmiddag in onze tuin op Subi Rincon met elkaar oudhollandse liedjes zingen die de koorleden ooit op school hadden geleerd. En met elkaar sopi di pompuna eten.

Het was een zegen dat we Marian Passchier vonden die het dirigeerstokje wilde overnemen.

Nu hebben we dit alles vaarwel moeten zeggen. We kunnen als mensen veel plannen maken, maar soms komt er een kink in de kabel waardoor je je plannen moet wijzigen. Mens wikt, God beschikt.

Hadden we drie jaar geleden nog het idee dat we tot aan onze dood op Bonaire wilden blijven, helaas bleek het om gezondheidsredenen beter te zijn om naar Nederland terug te keren. En wel naar Groningen waar onze oudste en jongste dochter wonen die ons graag begeleiden bij het ouder worden. Onze middelste dochter woont nog met haar gezin op Bonaire. Voor ons heel fijn om nog eens terug te komen om hen te zien en een korte vakantie te houden. Dat is een troost dat die mogelijkheid er is.

We zullen kerki Rincon, zowel kerki Playa missen. Hier kennen we de mensen nog niet, wat niet wegneemt dat we ons bij de Nieuwe Kerk zullen aansluiten. De Nieuwe kerk is, hoewel hij nieuw heet, een groot oud gebouw van ruim 300 jaar oud. Het heeft een orgel, heel groot met een prachtige klank. Het is net gerestaureerd. (Kom daar maar eens op spelen Ruy, likkebaarden!) Er worden ook concerten gegeven, en de klank is prachtig.

Uiteraard zal het tijd kosten om te wennen, maar de Groningers zijn aardige mensen die ook groeten als je hen tegenkomt. Dat de jonge studentjes daar niet aan meedoen...., ach ja.

Als we op vakantie komen, fijn om jullie te zien, maar voor nu.....

Het aller, allerbeste voor iedereen.

Met hartelijke groet en hopelijk tot ziens allemaal.

Aat en Elly Oudshoorn

HET LEVEN ALS EEN (TREIN)REIS

Domi Ben Hengeveld

Onderstaande tekst werd mij aangereikt.

Juist in deze dagen gaan velen van ons op reis en ontmoeten nieuwe mensen en gaan nieuwe dingen zien. Al die dingen gaan mee op onze levensreis. Van sommige mensen nemen we weer afscheid, anderen blijven deel uit maken van ons leven. Als we met een open blik op reis gaan, staan ons veel mooie ontmoetingen te wachten. Ik wens u allen zo'n reis toe, of u nu ver weg gaat, of thuisblijft. Geniet van Gods schepping en van de mensen die Hij op onze weg brengt.

Het leven is als een treinreis. Mensen stappen op en mensen stappen af. Er zijn haltes met een gelukkig weerzien, en haltes met een droevig afscheid. Als we geboren worden stappen we op de trein en ontmoeten onze ouders. En we denken dat ze de hele reis bij ons zullen blijven. De realiteit is echter anders. Ze stappen uit op een station. Ze laten ons achter in de trein, zonder hun gezelschap, liefde en genegenheid. Maar er stappen andere mensen in. Mensen die tijdens de verdere reis voor ons heel belangrijk zullen zijn. Het zijn onze broers en zussen, onze vrienden en al de andere mooie mensen die van ons houden. Voor sommigen is de reis een leuke uitstap. Voor anderen is het een vervelende reis met zware bagage. Anderen staan klaar om te helpen. Sommigen laten naar het uitstappen een grote leegte achter.

Herinneringen zijn alles wat ons rest.

Anderen stappen in en onmiddellijk weer uit en geven ons enkel de tijd om hen slechts vluchtig te kennen. Soms zijn we verrast dat bepaalde medereizigers waarvan we houden in een ander rijtuig gaan zitten en ons verder alleen laten reizen. Natuurlijk houdt niemand ons tegen om hen in het andere rijtuig te gaan opzoeken. Soms kunnen we echter niet naast hen gaan zitten, als die plaats al is ingenomen. Dat is niet erg, zo is de reis nu eenmaal: vol dromen en verrassingen, vol ontmoetingen en afscheid nemen, mee- en tegenvallers.

Maar er is geen terugreis. Laat ons de reis zo aangenaam mogelijk maken. Laten we proberen onze reisgenoten te begrijpen, en laten we zoeken naar de mooiste kanten van elk van hen. Weet dat er op elk moment van de reis één van onze reisgezellen ons begrip nodig kan

hebben. Ook wij kunnen op een bepaald moment behoefte hebben aan iemand die ons begrijpt.

Het grote geheim van deze reis is dat we niet weten wanneer we moeten uitstappen. We weten ook niet wanneer onze reisgezellen uitstappen. Zelfs niet degene die naast ons zit. Afscheid nemen van alle mensen die je ontmoet kan pijnlijk zijn.

Vrienden, laat ons er een mooie reis van maken! Geniet van de fascinerende reis en je medereizigers en zie de schoonheid van het nu. Versuf niet door de cadans van de trein. Wees alert en laat anderen in levenskracht delen. Laat ons ervoor zorgen dat we mooie herinneringen achterlaten op het moment dat we uitstappen.

Aan allen die in mijn trein zitten wens ik een goede reis!

EEN HOREND HART...

Domi Enrique Vijver

Van de joodse koning Salomo wordt verteld dat hij aan het begin van zijn koningschap een droom heeft. In die droom verschijnt God aan hem (1 Koningen 3). “Vraag wat je wilt”, zegt God tegen Salomo, “ik zal het je geven”. Het antwoord van Salomo is eenvoudig, maar ook opvallend. “Leer mij om goed te luisteren”, zo geeft de Bijbel in Gewone Taal het verzoek van Salomo weer. Salomo vraagt om een “horend hart”, zo luidt de letterlijke vertaling van de Naardense Bijbel.

God vervult de wens van Salomo, vertelt het verhaal. “Ik zal je zo veel wijsheid en onderscheidingsvermogen schenken dat je iedereen vóór jou en na jou overtreft”.

Kennelijk is dat vermogen om te luisteren zo’n zeldzaamheid onder mensen dat Salomo vanwege die bekwaamheid een wijze koning wordt genoemd. Hij kan iets wat zeldzaam is. Wijsheid betekent dat je in staat en bereid bent te luisteren; dat je de geluiden van rondom weet op te vangen en te duiden; de geluiden van de mensen en van alles om je heen. Ontvankelijkheid heet dat met een mooi woord. De dichter Guido Gezelle schreef er prachtige verzen over:

*“als de ziele luistert
spreekt het al een taal dat leeft
't lijzigste gefluister
ook een taal en teken heeft”.*

Salomo is zo’n luisterende ziel, zoals Gezelle dat bedoelt.

Met zijn verzoek om een horend hart laat Salomo zien wie hij is en wat zijn naam betekent. In de naam “Salomo” zit het woord sjaloom, vrede. En de diepere betekenis van sjaloom is: “genoeg hebben”. Vrede heb je als je je eigen leven en de wereld aanvaardt als voldoende. Dit is wat wij van God hebben gekregen en zoals het ons gegeven is, is het genoeg. Wie ben ik om van dit geschenk te zeggen dat het niet voldoende is; om God een ander leven of een andere aarde te vragen!? Menselijk leven, voor ons allen, moet mogelijk zijn in deze aarde. Dat is de mogelijkheid die de mens is gegeven en daar mag hij voor leven.

Een wijs mens kan de woorden van Psalm 100 nazeggen, woorden waarin Salomo aanwezig is:

“Want God is overstelpend goed, die ons in vrede (sjaloom) wonen doet. Zijn goedheid is als morgendauw: elk nieuw geslacht ervaart zijn trouw”.

De belangrijke vraag is hoe de mensen er mee om gaan: met de wereld, met het leven van zichzelf en met dat van anderen. Ben je in staat het leven als geschenk, als schepping te aanvaarden? En ga je er dan ook op die manier mee om, als met een geschenk dat je dankbaar ontvangt en dat je met grote zorgvuldigheid behandelt? De houding van Salomo betekent dat een mens het leven kan ervaren als een rijke gave. Daarom wil hij en kan hij luisteren naar alles om hem heen wat geluid geeft, naar de mensen, de dieren, de aarde. Hij weet dat het leven en de aarde goed zijn, en dus hebben ze iets te zeggen. Alles wat bestaat, geeft taal en teken.

In een van zijn korte verhalen vertelt Jezus over een man die het leven op aarde ook zo beleeft. Die man vindt een schat in de akker. Hij verkoopt vervolgens al wat hij heeft om die akker te kunnen kopen (Matteüs 13,44). De man heeft de rijkdom van de aarde ontdekt. Wij leven niet in een lege of betekenisloze wereld. Het tegendeel is waar. De aarde herbergt in haar binnenste een kostbare schat.

De mens die daar open voor staat, kan als Salomo in vrede leven. En ook al heeft een mens regelmatig (of misschien zelfs vaak) pijnlijke ervaringen die de ontdekking van die schat tegenspreken, dat alles valt in het niet bij die ene grote ontdekking. Te mogen leven op een akker waarin een rijke schat ligt opgeslagen.

Dat is de wijsheid van een ontvankelijk mens. Salomo en de man over wie Jezus vertelt zijn zulke mensen. Zij beschikken over een “horend hart” en zij staan dus open voor alles wat de mensen en de wereld voortbrengen. Zo ervaren zij de rijkdom van de aarde en van het leven.

De periode die ik vanaf oktober als predikant op Bonaire zal verblijven in dienst van de protestantse kerk, wil ik graag besteden om samen met de gemeente te oefenen in het luisteren. Luisteren naar verhalen en gedichten, liederen en verzen die de traditie maar ook het heden ons aanreiken. Het is de rijke schat die onze aarde herbergt. Alle reden om met elkaar te blijven luisteren en na te denken, om zo een horend hart te verkrijgen.

domi Enrique Vijver

BEZOEK AAN BONAIRE

Reggie en Nel den Os - van Leijen

Toen wij begin april 2017 op het vliegveld van Bonaire aankwamen, konden wij in de verste verte nog niet vermoeden dat ons bezoek zoveel belangstelling teweeg zou brengen.

Wij waren altijd van plan om, indien de mogelijkheid zich zou voordoen, het mooie eiland te bezoeken. Enerzijds vanuit een onbewust verlangen naar een Caribische eiland, maar anderzijds ook omdat de voorgeschiedenis van mijn overgrootvader Ds. Laret, alles te maken had met Bonaire. Vorig jaar waren Nel en ik ook al in de Caraïben geweest en wel op de eilanden St. Maarten, St. Eustatius en Saba. De Bovenwinden dus. Vooral St. Eustatius was toen ons voornaamste doelwit: hier had mijn overgrootvader ook al een paar jaar gestaan, niet zolang als op Bonaire, maar toch zeer de moeite waard om deze locatie aan een nader onderzoek te onderwerpen. Dit bezoek heeft ons heel veel waardevolle informatie opgeleverd, en hierdoor dus ook nog meer inzicht verschaft in het leven van mijn voorvader en zijn familie.

Enkele jaren daarvoor, waren wij ook al op onderzoek geweest in Nickerie, Suriname alwaar hij ook al als dominee gepreekt had, en waar hij ook voor de tweede maal in het huwelijk was getreden. Twee maal zijn we daar teruggeweest voor archiefonderzoek en ja, ook daar zijn we heel wat wijzer en rijker van teruggekeerd dan dat we waren gekomen. Dit jaar was Bonaire aan de beurt, en direct nadat we ons gevestigd hadden in ons onderkomen, zijn we informatie gaan inwinnen omtrent personen die ons op historisch gebied het een en ander zouden kunnen vertellen. Via de V.V..V. te Kralendijk kwamen we erachter dat Boi Antoin hierin een belangrijke rol zou kunnen spelen. Een bezoek aan het kantoor van dagblad "Extra", en dus ook aan "Fuhikubo" was natuurlijk zo gebracht. Helaas was Boi op dat moment niet bereikbaar, want er speelde zich ergens een seminar af, waar hij bij aanwezig was. Goed, helemaal geen probleem. Bonaire bood ons volop de gelegenheid om de vele andere attracties te bekijken. Tenslotte was het voor ons de eerste keer dat we het eiland bezochten, en ja, dan is alles nieuw.

Wat ons direct opviel was de enorme mate van gemak en ontspanning die er overal, vooral ook bij de bevolking heerste. Wij voelden ons al direct na een dag volledig op ons gemak op het gastvrije eiland.

Onze eerste interesse werd, hoe kan 't ook anders gewekt door de mooie, gele protestantse kerk op het Wilhelmina plein. In feite was dit het hoofddoel, en ja hoor, op donderdag was er, mede i.v.m. de aanwezigheid van twee grote cruiseschepen, een Open Dag, de deur van de kerk stond open, en jawel hoor, daar werden we met open armen ontvangen door twee vriendelijke leden van de kerkgemeenschap. Al gauw viel de naam van de kerk voorzitter Daisy Coffiee en na een uitgebreide toelichting op ons bezoek waren we weer wat wijzer geworden.

Het toeval wilde dat Daisy in dezelfde kaya woont als waar wij ons onderkomen (appartement) hadden, dus ja, toevallig of niet, het kwam allemaal goed uit. Een e-mail die prompt door haar werd beantwoord,

bevatte de uitnodiging om die vrijdag daarop voor een gesprek langs te komen met onze historische vragen, en daar zou Daisy ook haar vader bij uitnodigen. Hij is n.l. ook een groot kenner van de historie van het eiland, want hij is er zelfs geboren! Wat wilden we nog meer!

Na een hartelijke ontvangst, raakten we met beiden in een geanimeerd gesprek over de familiegeschiedenis van de Ds. Laret, en zijn plaats op het eiland. Vooral het feit dat hij ervoor had gezorgd dat de ommuring van het protestantse kerkhof gerealiseerd zou worden, maakte indruk. Dat hij daarvoor een gedenksteen had geplaatst was natuurlijk ook een opmerkelijk elementje in het verhaal. Wij hoopten hier nog iets van te kunnen terugvinden, maar later bleek, na ons bezoek aan de begraafplaats deze illusie geheel vervlogen te zijn.

De heer Coffie was ook zeer geïnteresseerd in onze vragen: zo vertelde hij ons dat het gebouw van het restaurant Cuba, de toenmalige Oranjeschool, eens zijn lagere school was geweest. Dit n.l. n.a.v. onze vraag of er wellicht in de tijd van Ds. Laret ook al een school, of een pastorie daar was gevestigd. Dit zouden we nog verder dienen uit te zoeken. Het zou allemaal mogelijk zijn geweest, en momenteel zijn we er zelf nog niet helemaal achter. Hij vertelde ons ook dat de schepen in de baai op de "Reede" ten anker gingen, waarna de passagiers van de zeilschepen, met kleine bootjes aan land werden gebracht, daarbij natuurlijk ook de bagage met zich meevoerende. Zo stelden we ons voor dat zo'n hele familie, gekleed in de toentertijd in de mode zijnde kleding, aan land werd gezet, en zich vervolgens naar de toekomstige woon/werkplek moest begeven. Later tijdens onze zeilexcursie van een paar dagen later, konden we zelf zien hoe de kust eruit zag vanaf het water, en ja, dan gaat het verleden nog veel meer leven natuurlijk. De week daarop brachten wij een bezoek aan de begraafplaats en ons vermoeden werd bevestigd: er was geen spoor van het graf van de overleden vrouw en zoontje van de dominee meer te vinden. Ook de gedenksteen was niet aanwezig. Natuurlijk niet, na ca. 150 jaar. Wederom toevallig(!) ontmoetten wij die ochtend de heer Coffie op de plaats en hij vertelde ons dat het in die tijd vaak zwaar regende op het eiland en de graven daardoor gingen drijven in het dan ontstane moeras. Een afschuwelijke gedachte voor de nabestaanden! Heel opmerkelijk was het grote graf van een vrijmetselaar die er begraven lag, blijkbaar was dit toch, ondanks de merkwaardige positie van deze groep, mogelijk dat zij een graf verkregen in die tijd op dit protestantse kerkhof.

Een bezoek aan het museum te Kralendijk leek ons ook van groot belang om meer te weten te komen over het verleden van de dominee. Al spoedig kwamen wij in contact met Timoteo Silberie, de beleidsadviseur cultuur van het museum. Toen ik hem in het kort de reden van ons bezoek aan Bonaire vertelde, was hij een en al oor. Hij begreep meteen dat dit een interessant verhaal voor Boi zou zijn, en belde hem op. Afsproken werd dat wij Boi zouden bellen op zaterdag a.s. rond 09.30 uur, in verband met zijn radio-uitzending die dag.

Die zaterdagmiddag zijn we op bezoek gegaan bij Boi, en hebben hem ook weer, gelet op de beperkte tijd verteld van het doel van ons bezoek: zo goed als mogelijk Ds. Laret wederom naar Bonaire terug te brengen en hem weer te midden van de kerkgemeenschap een gezicht te geven. Tenslotte was hij de eerste benoemde dominee op het eiland te 1860. Iets wat zijn voorgangers niet konden zeggen, want zij waren afkomstig van Curaçao en

vertrokken na enige tijd weer.

Mijn overgrootvader werd bij Koninklijk Besluit

benoemd en is op het eiland gebleven tot 1868. Kort na aankomst, werd het gezin verblijd met een tweede kind, een zoon, die vernoemd werd

naar zijn vader: Willem Frederik Hendrik. Helaas sloeg voor hem en zijn gezin ook het noodlot ongenadig toe. Zijn echtgenote overleed in 1865 en werd op het eiland ter aarde besteld, evenals zijn te Bonaire geboren 3^e kind, Adolph John Granville, 1, 5 jaar oud. Ook hij vond een laatste rustplaats op Bonaire.

Na 8 jaar verliet de dominee, als weduwnaar het eiland voor verlof met zijn twee kinderen, zijn vrouw en tweede zoontje achterlatend. Een hele verdrietige gedachte. Dit alles aanhorende (en de rest van de verhalen over de nazaten van de dominee) besloot Boi ons te interviewen voor de Bonaire TV. Het interview zou plaats vinden op Tweede Paasdag in de Protestantse Kerk te Kralendijk. Een enorme ervaring voor ons, want dit hadden wij in onze stoutste dromen niet verwacht! U zult het interview allemaal zelf kunnen zien, en als u dit leest dan is het al op de TV uitgezonden. Maar op Eerste Paasdag woonden wij de Paasdienst bij, geleid door Ds. G. van der Klis. Wij bevonden ons samen met de

aanwezig in een fijne, enthousiaste, levende Protestantse Gemeente, waarvan we bijna durfden te denken, dat deze, mede dankzij de inzet van ds. Laret zo is uitgegroeid.

Maar dit was nog niet het enige: Boi wilde ook graag dat wij een Power point presentatie zouden houden over de levensgeschiedenis en de achtergronden van de dominee en familie. Omdat wij al eerder in Nederland een dergelijke presentatie hadden gehouden, en deze ook digitaal bij ons hadden, moest deze dan ook aangepast worden aan de lezing op het eiland. Zo zou het volledigheids halve prettig zijn als er ook foto's en tekstaanpassingen zouden plaatsvinden. Dit alles moest uiteraard gebeuren voor ons vertrek naar Nederland, zodat we het de laatste week van ons verblijf op Bonaire best druk gehad hebben. Ondertussen was er ook al een artikeltje in de krant verschenen, teneinde mensen geïnteresseerd te raken voor de lezing die op donderdagavond daaropvolgend plaats zou vinden. De avond werd door een aantal personen bezocht, allen erg geïnteresseerd, waaronder de heer Coffie. Fijn was, dat ik een aantal exemplaren van een verslag dat de dominee in 1862 had opgesteld voor het Nederlandse Kerkbestuur, had gekopieerd. Als het goed is heeft u dit verslag ook kunnen lezen, en daardoor een inzicht kunnen krijgen over de samenstelling van de bevolking van Bonaire in die dagen.

En zo kwam er die zaterdag, toen wij weer naar Nederland vertrokken, een einde aan onze welbestede en heel vruchtbare kennis en onderzoeksvakantie op het eiland. We zijn blij dat we de leden van de Kerk en alle andere geïnteresseerden hebben kunnen vertellen over het leven van mijn overgrootvader en zijn gezin. Een verhaal dat vele jaren van onderzoek heeft gekost en waar we in feite nu nog steeds mee bezig zijn. Natuurlijk gaat het verhaal ook voor een groot deel over de andere, nakomende familieleden, maar ons doel om Ds. Laret weer onder uw aandacht te brengen, is geheel geslaagd.

Rest ons nog U allen heel, heel hartelijk te danken voor de gastvrije en blijde ontvangst in de Kerk en op het eiland. Voor ons onvergetelijk!! Wij zijn thans weer veilig op ons honk in Nederland teruggekeerd, en kijken terug op een onvergetelijke vakantie!!

Masja danki.

Reggie en Nel den Os - van Leijen

02-05-2017 Goes

WAAR TWEE OF DRIE

Domi Ben Hengeveld

Waar twee of drie
Waar twee of drie in uw naam
geloof delen, hoop koesteren,
liefde schenken,
elkaar de hand toesteken,
elkaars zwakte dragen,
elkaar levenskracht geven,
dáár bent U in hun midden
als bron van leven.

Met maar twee of drie durft U het aan
een nieuw begin te maken,
een andere weg te wijzen,
de toekomst te openen
voor het gedeelde brood,
voor het levende water,
voor de klare wijn.
Zó verandert U eenlingen
in een volk dat samengaat.

Geef dat ik met die twee of drie
mij op weg durf te begeven,
mij van harte wil inzetten,
mij persoonlijk geroepen weet
uit honger naar recht en rede,
uit dorst naar echte vrede,
om waarheid te doen en te spreken.
Wil zo tastbaar aanwezig zijn
als bron van mijn leven.

Alfred Bronswijk

Uit: Woorden van geloof, hoop en liefde (uitgave Protestantse Kerk)

ZINGEN MET HET KOOR

Marian Luinstra-Passchier

Iedere maandagavond komen enkele zangliefhebbers bij elkaar om met elkaar nieuwe en oude liederen te zingen en zo samen muziek te maken. We oefenen de juiste ademhaling, de juiste noten en uitspraak en proberen met elkaar een harmonische samenklank te vinden.

In de diensten waar we aan meewerken zingt het koor graag in wisselzang met de gemeente. Koorzang moet immers niet in plaats van het lied van de gemeente komen maar juist de gemeentezang verrijken en ondersteunen. In het afgelopen seizoen heeft het koor Kyrie Eleison in verschillende diensten meegezongen: Kerst, Pasen en Pinksteren maar ook in de jubileumdienst van 'nos kerki' en de Reformatiedienst van 31 oktober.

Ons koor kenmerkt zich door een kleine vaste groep zangers van Bonaire, aangevuld met seizoensgasten en tijdelijke gasten. Iedereen die graag zingt en zangtalent heeft is welkom bij de repetitie en bij de uitvoeringen, al is het gedurende een korte periode. De geringe kosten van het koor worden gedragen door de koorleden zelf met een kleine vrijwillige bijdrage in de 'kooropot' tijdens de eerste repetitie van de maand. De muziek die we zingen komt uit vertrouwde bundels Kantika di Fe i Alabansa, het nieuwe Liedboek, Engelstalige liederen en liederen uit de communities van Taizé en Iona. We hebben ons inmiddels gespecialiseerd in het zingen van canons in velerlei variaties.

Momenteel is het 'koorovakantie'. Op maandag 7 augustus willen we weer starten, dan met een 'zomeravondzang': iedereen is dan welkom om samen met ons nieuwe en oude liederen te zingen en liederen op verzoek. De week daarna start de reguliere repetitie dan weer, iedere maandagavond van kwart voor 8 tot 9 uur.

Welkom op
maandag 7
augustus a.s.!

Marian Luinstra-
Passchier
dirigent

HEILIGE GEEST

Domi Ben Hengeveld

Fluister het mij in, heilige Geest:
ik zal het goede denken.

Spoor me aan, heilige Geest:
ik zal het goede doen.

Verlok me, heilige Geest:
ik zal het goede zoeken.

Geef me kracht, heilige Geest:
ik zal het goede vasthouden.

Bescherm me, heilige Geest:
ik zal het goede nooit verliezen.

Toegeschreven aan Aurelius Augustinus, (354-430). Hij heeft een grote invloed gehad op het theologische denken van de West-Europese kerk.

BANDEN TUSSEN DE 'ABC'- EN DE 'SSS'-EILANDEN? ONDERSCHAT ZE NIET!

Carla Accord-Marica

Het was ergens begin 2016 dat ik thuis wat zat te rommelen in een kast, toen mijn oog viel op een klein, wat gevlekt (door de tand des tijds) en een beetje uit elkaar gevallen dagboek/ fotoalbumpje. Op de kaft stond: " My trip to the Wind Ward Islands." Ik deed het open en zag daar de datum van 28 juli 1966. Een snelle berekening gaf als uitkomst dat het vijftig jaar geleden was dat ik St. Maarten had bezocht. En tegelijkertijd flitste door mijn hoofd: " Hier moet ik wat mee doen." Omdat er voor 2016 al een andere reis gepland was in juli, speelde ik met de gedachte om nog vóór eind 2016 St. Maarten na vijftig jaar weer eens te bezoeken.

Eerst via een goede kennis op Curaçao, die toen ook in ons vakantiegroepje was, gepeild of zij nog wel contact had met St. Maarten. Het antwoord was "ja" en ze noemde de naam van een mevrouw Shirley die van tijd tot naar mij informeerde. Zo heb ik dan aan Shirley (op St. Maarten) gevraagd om voor mij een hotelkamer te reserveren voor ergens in november. In november ben ik dan voor een week vakantie naar St. Maarten geweest. Natuurlijk was het een complete verandering! Fijne vakantie gehad. Met verschillende mensen kennis gemaakt, maar wat me vooral opviel, was de onderlinge band tussen onze eilanden. Bij terugkomst op Bonaire vertelde ik het één en ander aan een vriendin. Toen zei ze: " Schrijf een stuk erover." Ik heb haar wel aangehoord, maar liep er niet direct warm voor.

Maar ergens in januari 2017 werd ik op een morgen wakker en terwijl ik nog op mijn bed lag, dacht ik weer een beetje na over wat mijn vriendin had gezegd en ik begon er zin in te krijgen. Dus later op de dag begon ik een paar punten op papier te zetten en tot mijn verbazing realiseerde ik me dat het de geboortedag was van wijlen mijn vader, 19 januari. Ik dacht: " Ok, een cadeautje."

Tussen de regels door moet ik zeggen dat de banden tussen onze eilanden en Nederland/ Suriname ook niet te onderschatten zijn. Laat dat duidelijk zijn.

Om met een voorbeeld te beginnen. Meer dan veertig jaar geleden maakte ik op Curaçao kennis met twee zussen uit St. Maarten. Ze werkten beide als huishoudelijke hulp. Eén van hen had eerder als winkelbediende gewerkt. Na vele jaren op Curaçao te hebben gewerkt, gingen ze terug naar St. Maarten. Eén van hen heb ik na veertig jaar weer ontmoet tijdens mijn vakantie op St. Maarten.

Het volgende voorbeeld gaat niet over mijn vakantie op St. Maarten, maar wel over een verjaardagsfeestje hier op Bonaire, waar ik kennis maakte met een Bonairiaanse mevrouw. Toen ze mijn naam hoorde, vertelde ze dat ze vroeger op een mulo- school op Curaçao heeft gezeten. Daar kreeg ze Spaanse les van een meneer Accord, waarop ik zei dat dat een broer is van mij. Verder zei ze dat ze moeite had met het leren van Spaans. Ze kon het niet. Maar ze herinnerde zich dat ze toch haar best deed, omdat hij zo aardig was en haar flink hielp. Op mijn vraag wat ze nog heeft onthouden van de Spaanse lessen, begon ze te schaterlachen.

Op de dag van mijn reis naar St. Maarten (20 november 2016), zat ik in de vertrekhal op Curaçao te wachten. We hadden vertraging. Niet ver van mij zat een mevrouw. Ik vroeg haar of ze naar St. Maarten ging, waarop ze antwoordde: “Nee, ik ben daar wel geboren, maar ben op weg naar Anguilla (iets verder dan St. Maarten) voor familiebezoek. Ik woon en werk al jaren op Curaçao.” Ik vertelde haar dat ik op Curaçao ben geboren en getogen, dat mijn ouders Surinamers waren en dat ik nu ongeveer zesentwintig jaar op Bonaire woon. Toen ze dat hoorde, zei ze dat ze een aantal Surinaamse vriendinnen heeft op Curaçao en noemde namen en vroeg of ik die kende. Maar dat was niet het geval.

In het vliegtuig kwam ik te zitten naast een meneer van middelbare leeftijd. Gedurende de vlucht deed hij een dutje. De stewardess deelde nootjes uit en stopte zijn zakje in de zak van de rugleuning. Toen hij wakker werd attendeerde ik hem op het zakje. Hij bedankte en at de nootjes op. Iets later trok ik de stoute schoenen aan en vroeg hem of hij op Curaçao woont, waarop hij antwoordde: “Nee, ik ben er wel geboren en opgegroeid, maar ben na mijn studie in Nederland op St. Maarten gaan wonen en werken.” Z'n beide ouders waren ook op Curaçao geboren, op St. Maarten opgegroeid en vervolgens weer naar Curaçao gegaan om er te blijven wonen. Toen vroeg hij mij waar ik woon. Ik vertelde dat ik op Bonaire woon, maar dat ik op Curaçao ben geboren en

getogen, waarop hij vroeg hoe het komt dat ik op Bonaire woon. Ik antwoordde dat het kwam vanwege werkgelegenheid. Hij vond het erg tof om te horen dat ik na vijftig jaar St. Maarten weer bezocht. Bij de daling begon hij me enthousiast uit te leggen wat er allemaal te zien was en hij verzekerde mij dat één weekje te kort zou zijn.

Bij aankomst in het hotel probeerde ik mijn nichtje op Bonaire met mijn Digicel mobieltje te bereiken om te melden dat ik goed ben aangekomen. Lukte niet. Ook bellen via de frontdesk was zonder succes. Toen even bellen naar Shirley. Bij de frontdesk werd mij verteld dat ze kort voor mijn aankomst bij het hotel even was komen kijken of ik er al was. Terwijl de verbinding plaats vond, hoorde ik plotseling haar stem vlak achter mij. Lachen geblazen, natuurlijk. Bleek dat ze op drie minuten loopafstand van het hotel woont.

Omdat het contact met Bonaire niet was gelukt, nam Shirley me de volgende dag mee naar het UTS- kantoor, waar ze iemand kende, die mij kon helpen met mijn mobieltje. Uiteindelijk toch niet gelukt. De volgende morgen vroeg besloot ik naar UTS te gaan om te vragen of ik via hun naar Bonaire zou kunnen bellen. Kon niet, omdat ze alleen met Chippie zaken doen. Wel legde de mevrouw me uit dat er in de buurt van de Nationale Bibliotheek een winkeltje is, waar men met het buitenland kan bellen (loopafstand). Dus ik ernaar toe. Onderweg naar het winkeltje kwam ik een meneer tegen en vroeg hem of ik goed op weg was naar de bibliotheek. Ja, ik kon rustig verder, recht door. Eenmaal bij de bibliotheek aangekomen, begon ik naar het winkeltje te zoeken. Heb wat rond gevraagd, maar zonder succes. Ik zag een mevrouw aankomen, ik vertelde wat de bedoeling was. Ze kende het winkeltje niet. Vroeg aan een andere voorbijganger. Evenmin. Toen bood ze me aan om het beltegoed op haar mobiel op te waarderen, zodat ik zou kunnen bellen. Niet gelukt.

We gingen zitten op een bank tegenover de bibliotheek en maakten kennis met elkaar. Nadat ze had gehoord dat ik uit Bonaire kwam, vertelde ze dat ze lang terug op Aruba (of Curaçao?) was geweest. Ik nodigde haar uit om ook eens Bonaire te bezoeken. Ze begon over St. Maarten te vertellen, waarop ik op merkte dat ze een goede gids zou zijn en ze antwoordde dat ze taxi- chauffeuse is. Ik vroeg haar waar ik dan een e-mail zou kunnen versturen. Dat kon bij de bibliotheek. En op mijn vraag waar ik zou kunnen ontbijten, wees ze naar een bar- restaurant vlakbij.

Nadat de e-mail verzonden was, stapte ik het bar- restaurant binnen. Ik groette en naam plaats op één van de barkrukken. Ik bestelde in het Engels wat bij een Latino- serveerster. Toen ik iets later om een glaasje water vroeg om een medicijn in te nemen, bleek ze het niet goed te begrijpen. Links van mij zat een dame die Papiamentu sprak. Toen ze merkte dat de serveerster het niet goed had begrepen, vertaalde ze het verzoek in het Spaans voor haar. Ik kreeg mijn glaasje water en bedankte de mevrouw links. Ik vroeg of als ze uit Curaçao kwam. Haar antwoord was “ja”, maar dat ze op jonge leeftijd op St. Maarten is komen wonen met haar ouders. Haar vader is van St. Maarten. Ze zijn afkomstig van Boka Sami. Noemde bepaalde namen uit de buurt, die ik wel kende. Toen ze hoorde dat ik Surinaamse ouders had, wees ze naar een dame die daar rondliep en zei: “ Die mevrouw is ook van Surinaamse afkomst en gaat binnenkort met vakantie naar Suriname. Later kwam er een meneer uit de keuken. Toen zei ze: “ Dat is de eigenaar van het restaurant. Ook van Surinaamse afkomst.” Ze riep hem en zei: “ Deze mevrouw is op Curaçao geboren, uit Surinaamse ouders.” Hij vroeg naar mijn naam en toen hij die hoorde, vertelde hij: “ Ik heb in het verleden Spaanse les gekregen van een meneer Accord.” Ik zei: “ Dat is een broer van mij.” Hij vertelde: “ ik herinner me dat ik een hekel had aan Spaans. Ik wilde het niet leren. Maar die meneer had een bepaalde manier van les geven, zo dat ik uiteindelijk toch Spaans leerde. Die meneer en nog een andere zijn me altijd bij gebleven.” Toen vroeg ik hem naar zijn naam. Ook op Curaçao geboren, uit een Surinaamse vader. Zijn naam was mij bekend van Curaçao. Die meneer op Curaçao was zijn neef. Hij vertelde verder, dat hij een broer heeft in Nederland, getrouwd met Ria. Waarop ik uitriep: “ Dat zijn goede kennissen van mijn zus in Nederland.” Ik realiseerde me later dat wijlen mijn en zijn moeder elkaar regelmatig op straat tegenkwamen op Curaçao. Intussen draaide de mevrouw links zich om en zei: “ Die meneer komt ook uit Curaçao ,” waarop hij antwoordde: “ Ik heb deze mevrouw (naar mij wijzend) zonet ontmoet op straat. Ze heeft mij naar de weg gevraagd en op de manier waarop ze Engels sprak, wist ik dat ze niet van St. Maarten was.” Hij vroeg me of ik geslaagd was in mijn poging. Ik antwoordde: “ Gedeeltelijk, dank u!”

In het hotel waar ik logeerde, werd op een morgen op mijn kamerdeur geklopt. Op mijn vraag wie daar was, antwoordde een vrouwenstem: “ Room- service.” Ik antwoordde dat de kamer binnen een paar minuten vrij zou zijn. Toen ik de deur open deed om weg te gaan, stond daar een

mevrouw die me vriendelijk groette. Ze vroeg me waar ik vandaan kwam. Ze vertelde dat ze in het verleden naar Aruba is geweest en dat haar dochter in Nederland woont, maar dat ze daar nog nooit is geweest. Toen antwoordde ik dat het een goede gelegenheid zou zijn om Nederland eens een keer te bezoeken. Ze zou het bekijken, want volgend jaar heeft ze een lange vakantie. Deze mevrouw had ik een paar keer nogal nieuwsgierig naar me zien kijken tijdens het ontbijt in het hotel. En nou ... niet lachen! De volgende dag zag ik de schoonmaakster die ik de afgelopen dagen heb zien werken in de buurt van mijn kamer. Ik vroeg haar wie gisteren mijn kamer had schoongemaakt. Ze antwoordde: "Ik. Dit is mijn afdeling." Dus u raadt het al, het was mevrouw "room- service" gewoon te doen geweest om te weten te komen, waar ik vandaan kwam (ha ha).

Met Shirley heb ik op vrijdagmiddag, even nadat de school uit was, een basisschool bezocht. De leerlingen waren uitgelaten, want zij vierden St. Maarten's Day, wat één week eerder was geweest, op school(hapjes en drinken). Kennis gemaakt met een paar leerkrachten. Verschillende van hen waren wel eens naar Curaçao of Aruba geweest of hadden daar wel een familielid of kennis wonen. Eén van hen was afkomstig uit Curaçao. Natuurlijk heb ik hun uitgenodigd Bonaire een keer te bezoeken. Op zaterdagmiddag zat ik met Shirley op de kamer te praten. Ik vroeg haar of zij altijd in het centrum van Philipsburg heeft gewoond, waarop ze me antwoordde: "Carla, ik ben niet op St. Maarten geboren, maar op Aruba. Op mijn achtste zijn we op St. Maarten komen wonen."

De volgende dag ging ik naar een dienst in een kerkje van de Evangelische Broedergemeente(de kerk waartoe ik oorspronkelijk behoor). Ik werd opgehaald door een Nederlandse dame. Op weg naar de kerk in de auto kennis gemaakt. Ze is de enige Nederlandse in die gemeente, van huis uit gereformeerd en zit in de kerkenraad. Heeft verder op Saba en St. Eustatius gewoond en gewerkt, maar vanwege studie van haar zoons naar St. Maarten verhuisd. Toen ze hoorde dat ik uit Bonaire kwam, vertelde ze dat haar partner (vriend) op Bonaire woont en werkt en dat ze van tijd tot tijd naar Bonaire komt.

Op mijn terugreis naar Bonaire, kwam ik in de vertrekhal te zitten naast een vriendelijke jonge man. We raakten aan de praat en ik vroeg hem of hij ook naar Bonaire gaat. Het antwoord was: "Nee, ik ben op weg naar Nederland. Ik ben op Curaçao geboren. Mijn ouders zijn jaren geleden

naar Nederland verhuisd. Wel heb ik op Bonaire drie ooms wonen. Misschien kent u die.” Hijzelf is genoemd naar zijn oom “ Farid.” Ik antwoordde: “Zeker weten!” Ik heb hem gevraagd of hij ooit naar Bonaire is geweest. “Nee”, maar dat wil hij nog een keer doen.

Nu nog twee gevallen: Ik zat ergens begin dit jaar bij een kapster (op Bonaire), toen één van de bezoekers, een mevrouw, ouder dan ik, me vroeg of ik van Bonaire ben. Ik antwoordde: “ Nee, ik ben op Curaçao geboren.” Toen zei ze : “ Het moment waarop u de zaak binnenstapte, zag ik het al. Ik ben zelf ook op Curaçao geboren, uit een Bonairiaanse moeder en Venezolaanse vader.” Als klein meisje is ze met haar moeder naar Bonaire gekomen, is later met iemand van St. Maarten getrouwd. Heeft lang in Nederland gewoond om uiteindelijk weer op Bonaire neer te strijken.

Mijn schoonmaakhulp is een Dominicaanse. De vader van haar dochter is van Curaçao, waar ze een flink aantal jaren heeft gewoond. Heeft later een Peruaan ontmoet. Het gezin woont nu al enkele jaren op Bonaire. En dan zeker niet te vergeten: de economische banden!! Conclusie: “ Banden tussen de “ABC”- en de “SSS” eilanden??? Ja, zeker!!!

Carla Accord- Marica

OPEN KERK

Barbara Schrier

Met dit artikel wil ik u graag kennis laten maken met een hele leuke activiteit van de kerk waar misschien niet iedereen van op de hoogte is: "Open Kerk".

Ruim een half jaar geleden is Ankie, de vrouw van Domi Johannes de Roo hiermee begonnen. Haar idee was om een keer in de week de kerk een ochtend open te stellen voor publiek. Ze koos voor een ochtend dat er een cruiseschip in de haven ligt want dan is er veel activiteit op het Wilhelminaplein.

Ik moet u zeggen dat ik dit gelijk een ontzettend leuk initiatief vond en ik heb het stokje van haar over genomen toen zij weer terug gingen naar Nederland. Samen met Jaap Luinstra, Carla Accord- Marica heten wij de mensen welkom in de kerk en verzorgen de gesprekken. Carla Hay, met tot voor kort Elly Oudshoorn, maken muziek in de kerk. Nu doet Carla dat alleen met haar saxofoon en zang. Ook staat er buiten een tafel met kaarten van de kerk en beschilderd drijhout van mijn hand. Zowel de muziek als de spulletjes op de tafel trekken de mensen naar de kerk.

Ik vind het heel bijzonder dat we ons prachtige oude kerkje open mogen stellen voor andere mensen om ook eens een kijkje in de kerk te kunnen nemen. Maar ook om de kerk open te stellen voor mensen die even een moment van rust, bezinning of gebed zoeken.

De ochtenden dat we "Open Kerk" houden wordt de kerk druk bezocht. Uiteraard komen er veel mensen van het cruiseschip en mensen die op vakantie zijn op Bonaire. Maar ook de bewoners van het eiland vinden het erg leuk om even binnen te mogen kijken. De meesten kennen het kerkje wel van buiten maar niet van binnen en ze waarderen het heel erg om even te mogen kijken.

En iedereen komt met een andere intentie. De een komt de kerk binnen om te knielen, een kruisje te slaan en weer weg te gaan, de ander komt echt even rustig zitten voor een tijd van bezinning en gebed. Sommige mensen gaan spontaan meezingen met de muziek die gemaakt wordt en regelmatig zie ik dat er een traan weg gepinkt wordt omdat mensen geraakt worden door het lied. En uiteraard worden er veel gesprekken

gevoerd in de kerk of buiten op het pleintje. Gesprekken over de vakantie, over het leven, over verdriet en zorgen en over God.

Elke keer ben ik weer diep onder de indruk van deze ochtenden, wat een prachtige ontmoetingen en wat een prachtige gesprekken! Vorige week vroeg een vrouw of ik met haar wilde bidden voor een nood die zij had, natuurlijk heb ik dat gedaan, gewoon zomaar even naast elkaar zittend in de kerk.

En soms heb je een bijzondere ontmoeting. Op een morgen kwam er een jong stel naar de kerk, hij kwam uit Duitsland en zij uit Polen. Ze waren oprecht geïnteresseerd in de kerk en er ontspoon zich een mooi gesprek. Omdat ik er een beetje vanuit ging dat zij christenen waren vertelde ik mijn getuigenis over hoe God, Kees en mij, had geleid in dit leven en hoe Hij altijd bij ons geweest is en ons beschermd heeft. Aandachtig luisterden ze naar wat ik vertelde en daarna keken ze elkaar aan. De vrouw zei tegen haar man: "Ik denk toch dat er een God bestaat." Haar man knikte en vertelde dat het eigenlijk ook te wonderlijk was hoe zij elkaar ontmoet hadden, daar moest toch een God Zijn hand in hebben. Onder de indruk gingen ze weer weg ..... met een klein drijfhoutje dat ze graag als aandenken mee wilden nemen aan dit gesprek....

Deze ontmoetingen motiveren ons om verder te gaan met "de Open Kerk". Wat een prachtige gelegenheid hebben we om naar mensen uit te reiken in de liefde van Christus en hen over God te vertellen. Niet altijd gaan de gesprekken over het geloof en over God maar ik denk dat een vriendelijk woord, aandacht en de mensen laten zien dat zij gezien en gerespecteerd worden, ook heel veel doet. Ik moet vaak denken aan de tekst uit Marcus 6:34, "En toen Hij (Jezus) uit het schip stapte, zag Hij een grote menigte en werd met ontferming over hen bewogen." Als we zo, ieder op onze eigen plek en wij bij de "Open Kerk", de mensen met deze ontferming benaderen, dan gaat daar heel veel kracht en liefde vanuit. Dat voelen ze en dat doet iets met hen.

Als u eens in de buurt bent of mee wilt helpen, kom gerust eens langs bij de "Open Kerk"! Meestal zijn we donderdagmorgen open maar omdat het cruiseschepen-seizoen wat op zijn eind loopt kan het ook een andere morgen zijn. Vraag het gerust, wij vinden het erg leuk als gemeenteleden langs komen. Ik hoop tot een gauw ziens bij de "Open Kerk"!

PELGRIMS

Domi Ben Hengeveld

Ná Pinksteren is het tijd voor Jezus' leerlingen om naar buiten te gaan en de goede boodschap te verspreiden over de wereld.

Ook wij kunnen en mogen ons geloof niet binnen de muren van de kerk, de muren van ons huis houden.

Daarom deze oproep vanuit de United Congregational Church in Zuid Afrika:

'Ga mijn volk, sta klaar om de zeilen te hijsen,
jullie land is niet van hier.

Jullie zijn een zwerversvolk, vreemdelingen, nooit geworteld op één plek,
pelgrims op weg naar de eeuwige stad.

Ga voort mijn volk, ga en bid onderweg, liefde is jullie lied, en het leven
jullie feest.

Ga, jullie zijn het huis van God, stenen gehakt naar de maat van Gods
liefde.

Jullie worden verwacht mijn volk, en Ik zeg jullie, volk van God Ik ga met
jullie.

Na 500 jaar zijn gereformeerden en katholieken het eens over hun grootste twistpunt

---

overgenomen van trouw.nl

Vijf eeuwen na het begin van de Reformatie leggen de hoofdrolspelers het geschil bij waarmee het allemaal begon. Gereformeerden en rooms-katholieken zijn het officieel eens over wat een mens nodig heeft om door God gered te worden.

Die redding komt tot mensen 'alleen uit genade en niet op grond van hun verdiensten', stellen de World Communion of Reformed Churches (WCRC) en de rooms-katholieke kerk in een gezamenlijke verklaring die vertegenwoordigers woensdag ondertekenden in de Duitse stad Wittenberg. Scriba René de Reuver van de Protestantse Kerk in Nederland was erbij, net als de preses van het kerkverband, Karin van den Broeke.

Die zogenoemde rechtvaardigingsleer was dé twistappel van de Reformatie, de grote kerkscheuring waarbij vanaf 1517 het protestantisme ontstond. De rooms-katholieke kerk verstrekke in de zestiende eeuw aflaten, kwijtschelding van straffen voor zonden. Die kreeg je nadat je een bepaalde zonde had opgebiecht. Ze zouden, zo was het idee, goed van pas komen in het hiernamaals. Om jezelf een weg uit het vagevuur te kopen, bijvoorbeeld.

Reformatoren als Luther spraken er schande van. Als mens kun je zelf niets doen om dat te verdienen, meenden zij. Je bent volledig afhankelijk van Gods genade. De kerk van Rome is nu dus opgeschoven in die richting.

Nieuw is de gezamenlijke verklaring niet: hij stamt uit 1999 en werd destijds opgesteld door katholieken en lutheranen. In 2006 zetten methodisten, een protestantse stroming, er ook hun handtekening onder.

De WCRC vertegenwoordigt zo'n 80 miljoen christenen, van leden van de Protestantse Kerk in Nederland en remonstranten en evangelicalen tot de Reformed Churches in de Verenigde Staten en de Nederduits Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika. Het gaat te ver om te zeggen dat die miljoenen mensen zich nu verzoenen met hun katholieke broeders en zusters, want de doorsnee gereformeerde zal weinig benul hebben van wat de WCRC namens hem of haar een verklaring ondertekent. Erg actueel is de kwestie ook niet meer. In kerken komt het nauwelijks nog aan bod.

Symbolisch is de verklaring wel: de leiders van de kerken zijn hoeders van de leer, en zij zetten nu dus zwart op wit dat er niets meer dwars zit. Zo breken ze de muren tussen hun kerken langzamerhand af. Al decennia ondertekenen protestantse en katholieke kerken verklaringen waarin ze benadrukken dat ze veel gemeen hebben.

Vorig jaar vielen paus Franciscus en de president van de Lutherse Wereldfederatie, bisschop Munib Younan uit Jeruzalem, elkaar in de armen in de Zweedse stad Lund. Hun kerken blijven werken aan eenheid, hadden ze kort daarvoor benadrukt. Franciscus had opmerkelijk warme woorden voor de Lutheranen. "Met dankbaarheid erkennen we dat de Reformatie geholpen heeft om de Bijbel centraler te stellen in het leven van de kerk", zei hij.

FIJNE VAKANTIE ALLEMAAL!!

COLOFON

Eindredactie

Désirée Coffie daisycoffie@hotmail.com

Marga Buys marga.buys@gmail.com

Druk

Multi-Post Antilles N.V.

Kaya Industria 2

Bonaire, Caribisch Nederland

Oplage

75 exemplaren

Verspreiding

Digitaal via e-mail en in drukvorm onder gemeenteleden, gasten en vrienden van de kerk

Verschijningsdata 2017

nr.	verschijning	kopij uiterlijk
27	1 oktober 2017	26 september 2017
28	3 december 2017	28 november 2017

Bankgegevens VPGB

Maduro & Curiel's Bank Bonaire

Kaya L.D. Gerharts 1

Bonaire, Caribisch Nederland

SWIFT code: MCBKBQBN

Kerkvoogdij

rekeningnummer 58.100.305

tnv Kerkenraad Verenigde Protestantse
Gemeente

Jeugdwerk

rekeningnummer 115.282.504

tnv Protestantse Gemeente Bonaire
Jeugdwerk

Diaconie

rekeningnummer 115.224.304

tnv Kerkenraad Protestantse Gemeente
Diaconie

Begraafplaats

rekeningnummer 115.402.504

tnv Restauratie Protestantse Begraafplaats

Restauratie kerk

rekeningnummer 115.402.602

tnv Restauratie Protestantse Kerk

Voor specifieke donaties graag even contact opnemen met Sapphira Coffie, quaestor,
sapphiracoffie@hotmail.com

TOSHIBA
Leading Innovation >>>